

SKY 104 İKTİSAT II
EKONOMİNİN ÖLÇÜLMESİ 2:
Enflasyon ve İktisadi
Hoşnutsuzluk Endeksi

Doç.Dr.Gülbiye Y. YAŞAR

Enflasyon

Enflasyonun Ölçülmesi

Enflasyon

- Bir ekonomide genel fiyat düzeyinde meydana gelen sürekli artışa denir.
- Enflasyon haddi ile ölçülür.
- Enflasyon haddi =
$$\frac{(P - P_{-1})}{P_{-1}} \times 100$$

Enflasyonun Ölçülmesi

- Genel fiyat düzeyi ve dolayısıyla enflasyon haddi fiyat endeksi ile ölçülür.

$$\text{Fiyat endeksi} = \frac{\text{Bir sepetin cari yıldaki fiyatı} \times 100}{\text{Aynı sepetin temel yıldaki fiyatı}}$$

- Fiyat endeksinin temel yıl değeri tanım gereği 100'dür.

Enflasyonun Ölçülmesi

- Her yılın genel fiyat düzeyini belirli bir sepetin temel yıl fiyatına kıyasla ölçen fiyat endeksi, ölçüme konu olan sepetin nasıl tanımlandığına bağlı olarak üç farklı biçimde hesaplanır.

1. Deflatör

Ölçüme konu olan sepet, ülkede üretilen tüm nihai mallardan ve hizmetlerden oluşan bir sepet biçiminde tanımlanabilir.

$$\text{Deflatör} = \frac{\text{Nominal GSYH} \times 100}{\text{Reel GSYH}}$$

Enflasyonun Ölçülmesi

2. Tüketici Fiyat Endeksi (TÜFE)

- Fiyat endeksinin hesaplanmasında baz alınan sepet, dayanıklı ve dayanıksız tüketim mallarından ve sağlık – eğitim gibi hizmetlerden oluşan, kısaca tüketim mallarından oluşan bir sepet üzerinden hesaplanmaktadır.
- Tüketici fiyat endeksinin hesaplandığı sepetin kapsadığı mallar ve her malın sepetteki ağırlığı, ilgili kurumlarca yapılan tüketici anketlerinden yararlanarak belirlenir.

Enflasyonun Ölçülmesi

2. Tüketici Fiyat Endeksi (TÜFE)

- Deflatörden farkı

- Deflatörün hesaplandığı sepet her yıl değişir. Tüketici fiyat endeksinin hesaplandığı sepet sabittir – zaman içinde değişmez.

- Deflatör sadece ülkede üretilen malların ve hizmetlerin fiyatlarını kapsamasına karşılık, tüketici fiyat endeksinin hesaplandığı sepette ithal edilen tüketim malları da bulunmaktadır.

- **Tüketici Fiyatları Endeksi**

Ekim 2013 % 7,71

Enflasyonun Ölçülmesi

3. Üretici Fiyat Endeksi (ÜFE)

- Fiyat endeksinin hesaplanmasında baz alınan sepet, ara mallarından ve makine-teçhizat gibi yatırım mallarından oluşan bir sepettir.
- Üretim mallarından oluşan böyle bir sepet üzerinden hesaplanan fiyat endeksine denir.
- **Üretici Fiyatları Endeksi**
Ekim 2013 % 6,77

Enflasyonun Ölçülmesi

- Enflasyonun tüketicilerin refah düzeyi üzerindeki olumsuz etkisi doğru biçimde ölçülemez.
- Bu yetersizliğin iki temel nedeni vardır:
 - **Nitelik sapması**
Malların kalitelerinde zaman içinde meydana gelen iyileşmeleri hesaba katmaz.
 - **İkame sapması**
Nispi fiyat yapısındaki değişme sonucu tüketicilerin malları birbirleriyle ikame ettikleri gerçeğini hesaba katmaz.

Enflasyonun Türleri

- **Sürünen enflasyon**

- % 3 – 8 gibi tek haneli enflasyon haddine denir.

- **Dört nala enflasyon**

- % 25 – 80 gibi çift haneli enflasyon haddine denir.

- **Hiper enflasyon**

- Enflasyonun pek rastlanmayan biçimde yüksek olduğu – aylık enflasyon haddinin bir yıl boyunca % 50'yi aştığı enflasyona denir.

Enflasyon

- Genel fiyat düzeyinde meydana geleceği beklenen artışa **beklenen enflasyon** denir.
- Fiili ve beklenen enflasyon hadlerinin birbirine eđit olduğu duruma **tam olarak beklenen enflasyon** denir.
- Gerçekleşen ve beklenen enflasyon hadleri arasındaki farka **beklenmeyen (sürpriz) enflasyon** denir.

Enflasyonun maliyeti

- Enflasyon gerek kişiler ve firmalar gerek hükümetler tarafından arzulanmayan bir iktisadi olaydır.
- Çünkü enflasyon reel gelir düzeylerini olumsuz etkilemektedir.

Reel ücret haddi = Nominal ücret artış haddi –
Enflasyon haddi

Enflasyonun maliyeti

- **Beklenmeyen enflasyonun maliyeti**

En önemli sakıncası, gelirin – servetin bir gruptan diğerine adil olmayan bir biçimde transferine yol açmasıdır.

Beklenen reel ücret artış haddi = Nominal ücret artış haddi – Beklenen enflasyon haddi

Gerçekleşen reel ücret artış haddi = Nominal ücret artış haddi – Fiili enflasyon haddi

Enflasyonun maliyeti

- **Tam olarak beklenen enflasyonun maliyeti**
 - Yemek listesi maliyetleri
 - Ayakkabı – deri maliyetleri
 - Vergi bozulmaları

İktisadi hoşnutsuzluk endeksi

İktisadi hoşnutsuzluk endeksi= Enflasyon haddi + İşsizlik haddi

Türkiye ekonomisinde hoşnutsuzluk endeksi (Ekim ve Ağustos 2013) = 7,71 + 9,8
= 17, 51.

KAYNAKLAR

- Erdal M. Ünsal (2011). İktisada Giriş, İmaj Yayınevi.
- Cem Somel (2014). Makroiktisada Giriş, Yordam Kitap.

TEŞEKKÜRLER...

gulbiyey@health.ankara.edu.tr

gulbiyey@gmail.com